

VERVOLGSTAPPEN VAN DE LEERRUIMTE

De Leerruimte is voor het eerst beproefd in het onderhoudscontract IJsseldelta/Twentekanalen en heeft al zes concrete product- en procesinnovaties opgeleverd. Acht Leerruimtes zijn in oprichting en de innovatieve samenwerking is nu een vast onderdeel van de prestatiecontracten van Rijkswaterstaat. Vele opgaven vragen om innovatieve oplossingen en de Leerruimte is daarvoor heel effectief gebleken. Maar het instrument heeft nog meer belangrijke voordelen. In 'De Week van de Leerruimte 2021' werden de successen en leerervaringen gedeeld.

DE KRACHT VAN DE LEERRUIMTE

In de Leerruimte werken overheid, bedrijfsleven en kennisinstelling gelijkwaardig samen in een 'gouden driehoek'. Als team zetten ze een prachtig leer- en ontwikkelproces in gang dat veel nieuwe kennis oplevert.

De partners ontdekken dankzij de Leerruimte vernieuwende oplossingen voor concrete opgaven die ze niet alleen hadden kunnen bereiken. Met gedeelde investeringen brengen ze innovaties naar een hoger ontwikkelniveau. Dat lukt misschien niet in één Leerruimte, maar mogelijk wel in volgende Leerruimtes.

Deelbare kennis - over de opgave, het innovatieproces en de innovatie zelf - legt het Leerteam vast in het Innovatieportfolio, zodat die bij projecten benut kan worden. Innoveren in de Leerruimte levert daardoor altijd wat op.

"De Leerruimte is de ideale omgeving (ongedwongen zonder regels) om het vrije denken, dat nodig is voor innovaties, gestalte te kunnen geven."

Jan Huijbers, directeur Van den Herik

WAAROM DE LEERRUIMTE

Klimaatdoelen, duurzaamheidseisen en maatschappelijke ontwikkelingen vragen veel van het areaal van Rijkswaterstaat. Gebiedsopgaven, de Innovatieagenda, Kompas met focuspunten en Transitiepaden dagen uit om vernieuwende oplossingen te ontdekken, samen met marktpartijen en kennisinstellingen. De Leerruimte is een van de instrumenten om dit te bereiken, door de expertise van de drie partners te bundelen en door innovaties daadwerkelijk op het areaal te testen.

De Leerruimte is als bijlage in elk prestatiecontract van Rijkswaterstaat opgenomen en kan op elk moment in de contractperiode worden geactiveerd, door elk van de betrokken partners. De Leerruimte heeft een directe koppeling met de praktijk, waardoor innovaties sneller tot ontwikkeling komen. Het innovatie-instrument is met name geschikt voor projecten met een lange looptijd.

SUCCESSEN VAN DE EERSTE LEERRUIMTE

In 2015 is de Leerruimte SSRS opgericht onder het prestatiecontract voor het onderhoud van de IJsseldelta en Twentekanal. De 'gouden driehoek' - Rijkswaterstaat, aannemerscombinatie BAM/Van den Herik en kennisinstelling Deltares - hadden de gezamenlijke opgave om te innoveren op het gebied van sediment- en vegetatiebeheer in het belang van beheer en onderhoud van het areaal. En met succes!

Wat heeft deze eerste Leerruimte opgeleverd:

- Beheren: **6** jaar goede samenwerking
- Zaaien: **9** onderzochte innovaties
- Oogsten: **6** gerealiseerde innovaties
- Voortzetten: **8** nieuwe Leerruimtes in oprichting
- Delen: **1** gemeenschappelijk Innovatieportfolio

"Het komt neer op elkaar vertrouwen en elkaars belangen onderkennen."

Tim van der Lugt, innovatiemanager BAM/Van den Herik en lid van het Leerteam SSRS

"In de Leerruimte wordt op een directe manier kennis en kunde gedeeld met betrokken partners."

Bas Reedijk, hoofd Coastal engineering and Water Management department BAM Infraconsult/DMC

"Het enthousiasme straalt er echt vanaf. Als er plezier en enthousiasme is in wat je doet, dan komen er inhoudelijk de beste resultaten uit. Het grote succes van de Leerruimte is dat je bij elkaar zit vanuit verschillende perspectieven."

Hanneke van der Klis, directeur Digital Transformation Deltares

SUCCESSVOLLE INNOVATIE VAN DE LEERRUIMTE SSRS

Een succesvol voorbeeld: Flexibele kribben (sediment)

Het idee voor flexibele kribben met Xstream-blokken bestond al. Dankzij de Leerruimte SSRS bij het onderhoudscontract IJsseldelta/Twentekanal kwam de innovatie in een stroomversnelling. BAM/Van den Herik, Deltares en Rijkswaterstaat vormden samen het Leerteam waarin deze innovatie werd opgepakt, in samenwerking met producent De Meteor Beton (BTE Groep). Samen maakten ze een inschatting van de haalbaarheid en samen werkten ze de onderzoeksvragen uit. Samen kregen ze ook de financiering rond: deels vanuit Rijkswaterstaat, deels vanuit subsidies en verder uit de middelen van de partners.

Het Leerteam - het kernteam in de Leerruimte dat innovaties verzamelt, beoordeelt en begeleidt - pakte de verdere ontwikkeling op. Het heeft de laboratoriummodellen verder laten testen en besloot een praktijkproef uit te voeren in de IJssel bij Kampen, met veelbelovende resultaten. Voor de metingen is onder meer de Aquatic Drone ingezet, een van de andere innovaties in de Leerruimte SSRS. Twee jaar meten en monitoren gaf stakeholders het vertrouwen om de pilot met nog eens twee jaar door te zetten en de kribben langer te maken.

De gelijkwaardige samenwerking in de gouden driehoek maakt het ook mogelijk om de specificaties voor de innovatie af te stemmen op kaders en richtlijnen. Dit vergroot de kans op validatie en maakt de weg vrij voor opschaling naar vele vervolgoepassingen.

Het Leerteam in de Leerruimte SSRS heeft voor de flexibele kribben een Innovatieteam opgericht, dat overgaat naar de volgende Leerruimte voor A-vaarwegen (perceel 2). Dit om de innovatie naar een hoger technisch volwassenheidsniveau te brengen. Innoveren stopt dus niet als een contractperiode afloopt.

Patrick van Gemert/Zutphen, Perbureau 2019

Andere succesvolle innovaties van de Leerruimte SSRS

- Houten rivierschermen (sediment)
- Gescheperde schaapskudde in oeverbeheer (biodiversiteit)
- Aquatic Drone (Data en IV)
- Baggerslib Eefde (circulair terreinbeheer)
- Waterkrachtturbine LINTUR (energie uit water)

GOEDE PERSPECTIEVEN VOOR DE LEERRUIMTE

Bedenker en motor achter de Leerruimte is het programmateam [Self Supporting River System](#) dat de innovatieve samenwerking als Leerruimte SSRS voor het eerst heeft beproefd.

“Met de Innovatieagenda 2030 stimuleert Rijkswaterstaat het ‘samen sneller met focus innoveren’, gebaseerd op een gelijkwaardige en complementaire samenwerking. De Innovatieagenda doet hiervoor voorstellen, zoals de Leerruimte, om binnen contracten te experimenteren en te leren.”

Op dit moment zijn er acht Leerruimtes in oprichting – droog en nat vanuit verschillende opgaven:

- **Leerruimte PC droog Zuid/Midden-Nederland**
Opgaven: Voorspelbaar beheer & onderhoud en Klimaatbestendige netwerken
- **Leerruimte PC droog Noord/Midden-Nederland**
Opgaven: Voorspelbaar beheer & onderhoud en Klimaatbestendige netwerken
- **Leerruimte PC Vaarwegen Oost-Nederland Perceel 1: Bovenrijn, Waal en Maaswaalkanaal**
Opgaven: Erosie- & sedimentatieproblematiek en Klimaatbestendige netwerken
- **Leerruimte PC Vaarwegen Oost-Nederland Perceel 2: Nederrijn-Lek, IJsseldelta en Twentekanaal**
Opgaven: Erosie- & sedimentatieproblematiek en Klimaatbestendige netwerken
- **Leerruimte PC Kunstwerken Oost-Nederland**
Opgaven: Vitale assets en Voorspelbaar beheer en onderhoud
- **Leerruimte PC Kustlijnzorg perceel 3 Zee & Delta**
Opgave: Verduurzaming baggerwerkzaamheden
- **Leerruimte PC Maas Zuid-Nederland**
Opgave: Waterkwaliteit: Plastic en klimaatbestendige netwerken
- **Leerruimte DC A67**
Opgave: leren en ontwikkelen van oplossing Closing the Loop. Vertaling leerruimte naar ander contracttype.

LEES MEER!

“Innovatie is niet alleen Rijkswaterstaat, maar betreft ook de mensen die met ons samenwerken: aannemers en kennisinstellingen. De Leerruimte is een mooie en charmante manier om innovatie te stimuleren. Het is een samenwerking die het voor buiten beter doet. Ik hoop dat we dit blijven doen.”

**Arno Valkhof, directeur Netwerkmanagement
RWS ON**

“De Leerruimte is een vorm van innovatiegericht inkopen. Hierbij gaat het niet alleen om samenwerking en ontwikkeling, maar ook om een duidelijk proces. Iedere partij draagt vanuit haar expertise bij en voelt in gezamenlijkheid het eigenaarschap voor de opgave.”

**Wesley Veekman, coördinerend adviseur innovatie
en markt RWS**

“Leren mag en moet.”

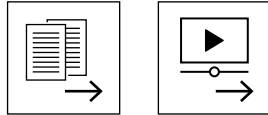
Jeannette van Haren, afdelingshoofd Netwerkontwikkeling en Visie RWS ON

DE LEERRUIMTE VAN BUITEN BEKEKEN

In juni 2021 is 'De Week van de Leerruimte' gehouden, met als deelnemers de betrokken partners. Het doel was om de opgedane kennis en ervaring over te dragen aan belangstellenden die (opnieuw) aan de slag willen met de Leerruimte. Praktijkvoorbeelden en successen werden gedeeld. In 2022 krijgt deze succesvolle week een vervolg.

Tijdens masterclasses en een talkshowsessie zijn de ervaringen gedeeld die een inspiratiebron zijn voor volgende, nieuwe Leerteams.

LEES MEER EN BEKIJK DE VIDEO'S!

INKOOP EN SAMENWERKINGSVORMEN

De Leerruimte is een innovatie-instrument dat in de inkoopfase kan worden benut om innovaties tot hogere TRL-niveaus (1 t/m 9) en tot hogere systeemniveaus (van materiaal tot concept) te brengen.

De Leerruimte staat als samenwerkingsvorm open voor andere partijen.

INNOVATIEPORTFOLIO: DOORONTWIKKELING VAN INNOVATIES OVER DE PROJECTEN HEEN DOOR BORGEN EN DELEN

Het basisdoel van de Leerruimte is: kennis opdoen. Bestaande en nieuwe kennis wordt vastgelegd in het Innovatieportfolio, zodat deze deelbaar wordt en inzetbaar is op andere projecten. Leren en blijven leren, cumulatief!

SAMEN ONDERNEMEN, HOE DOE JE DAT?

Gelijkwaardige samenwerking is een basisvoorwaarde binnen de Leerruimte. Werk vanuit gemeenschappelijke belangen, zonder individuele belangen uit het oog te verliezen. Wees transparant over verdeling van potentieel, risico's, kansen en investeringen. Blijf toetsen én vier de mijlpalen voor positieve energie!

TRL VERSUS SRL: COMPLEMENTAIRE ONTWIKKELINGSSTADIA IN HET INNOVATIEPROCES

Met de Stakeholder Readiness Level (SRL)-tool bepaal je in hoeverre de organisatie en de omgeving klaar zijn om een bepaalde innovatie toe te passen. Door de SRL-ontwikkeling parallel aan de TRL-ontwikkeling beet te pakken, nemen de kansen en de snelheid van het innovatie-traject toe.

DE ROL VAN DE REGIO

De regio is belangrijk in de Leerruimte. De regio brengt specifieke gebiedskennis is en weet voor welke problemen een oplossing gezocht kan worden binnen de Leerruimte.

EN VERDER ...

In een talkshowsessie zijn de ervaringen van de Leerteamleden en de gerapporteerde ervaringen gedeeld. De lessons learned:

- Durven, denken, doen en delen!
- Onderling vertrouwen, een goede start, omgaan met onzekerheid en falen, eigenaarschap en samen delen!

MEER WETEN OVER DE LEERRUIMTE?

Lees meer op www.ssrs.info/leerruimte.

Stel je vragen via www.ssrs.info/contact of via:

- Yuri Wolf: yuri.wolf@rws.nl
- Joyce Zuijdam: joyce.zuijdam@rws.nl